

כתובות פרק שמיני האשה שנפלו
מתוך "גמרא נוֹחָה"
על שם הורי נפתלי וחנה הולנדר הכ"מ

(כתובות עח, א)

משנה:

(1) האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס (ונתארסה): מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים.

(2) נפלו לה משנתארסה: בית שמאי אומרים: תמכור (בעודה ארוסה, אבל משתנשא – לא, כדתי לקמן עד שלא ניסת וניסת וכו'), ובית הלל אומרים: לא תמכור; אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה – קיים.

אמר רבי יהודה: אמרו חכמים לפני רבן גמליאל: הואיל וזכה באשה (שהיא ארוסתו) – לא יזכה בנכסים? (בגמרא מפרש אהי מיניהו קיימי: אלכתחלה דבית שמאי? או אדיעבד דבית הלל?)

אמר להם: על החדשים (שנפלו לה משנשאת) אנו בושים (מה ראו חכמים לומר 'אם מכרה ונתנה הבעל מוציא מיד הלקוחות', כדתנן לקמן במתניתין) אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים?

(3) נפלו לה משנשאת – אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה שהבעל מוציא מיד הלקוחות;

(4) עד שלא נשאת (כגון משנתארסה או קודם לכך) ונשאת (ואחר כך נשאת) – רבן גמליאל אומר: אם מכרה ונתנה קיים.

אמר רבי חנינא בן עקביא: אמרו לפני רבן גמליאל: הואיל וזכה באשה (שנשאה) – לא יזכה בנכסים? אמר להם: על החדשים (שנפלו לה משניסת) אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו הישנים?

רבי שמעון חולק בין נכסים לנכסים: נכסים הידועין לבעל (בגמרא מפרש) לא תמכור, ואם מכרה ונתנה – בטל; שאינן ידועין לבעל לא תמכור, ואם מכרה ונתנה קיים.

גמרא:

מאי שנא רישא [האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס] דלא פליגי [בית שמאי ובית הלל, שמוכרת ונותנת וקיים] ומאי שנא סיפא [נפלו לה משנתארסה] דפליגי [בית שמאי ואומרים: תמכור] (הרי נתארסה, ומשום דנפלו לה קודם לכן הורע כוחו)? אמרי דבי רבי ינאי: רישא – בזכותה נפלו (עדיין לא היה זכאי בשלה ולא בה, אלא היא עצמה); סיפא בזכותו נפלו (כבר זכה בה ובנכסיה).

אם בזכותו נפלו – כי מכרה ונתנה אמאי קיים? אלא: רישא – ודאי בזכותה נפלו, סיפא אימר בזכותה אימר בזכותו (דאירוסין עושה ספק נישואין: שמא תבא לידי נישואין שמא לא תבא): לכתחלה – לא תמכור; אם מכרה ונתנה – קיים.

אמר רבי יהודה אמרו לפני רבן גמליאל: [הואיל וזכה באשה – לא יזכה בנכסים?]

אמר להם: על החדשים אנו בושים, אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים? איבעיא להו: רבי יהודה – אלכתחלה (פליגי, ואמרי: אמאי מוכרת לכתחלה לבית שמאי? הואיל וזכה באשה שאירסה לא יזכה בנכסיה? אבל אדיעבד מודו כבית הלל), או אדיעבד (נמי פליגי, ובעי למימר מכרה בטל)?

(כתובות עח, ב)

תא שמע: , דתניא: 'אמר רבי יהודה: אמרו לפני רבן גמליאל: הואיל וזו (נשואה) אשתו וזו (ארוסה) אשתו – (מה נשואה) זו (נפלו לה משנשאת) – מכרה בטל (כדקתני במתניתין הבעל מוציא כו'), אף זו (שנפלו לה כשהיא ארוסה יהא) מכרה בטל (ואפילו כשהיא עודה ארוסה)!

אמר להן: על החדשים (שאתם אומרים עליהם 'מה זו מכרה בטל') אנו בושים (על מה שאמרנו בטל), אלא שאתם מגלגלים עלינו את הישנים (אומרים לי עליהם מה זו מכרה בטל כו'; ולא גרסינן 'אמר להם: אף זו לא תמכור; וכן מצאתי בתוספתא) – שמע מינה (מדקאמרי ליה 'אף זו מכרה בטל' שמע מינה) דיעבד קאמר (דיעבד נמי קשיא להו)! שמע מינה.

תניא: 'אמר רבי חנינא בן עקביא: (בעוד שדנו לפניו במוכרת בעודה ארוסה) לא כך השיבן רבן גמליאל לחכמים (לא כך הוצרך להשיבם 'על החדשים' אנו בושים' שהרי תשובה נצחת יש כאן: שיש להפריש בין ארוסה לנשואה) אלא כך השיבן (וכן השיבן עליה): לא אם אמרתם בנשואה, שכן בעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה - תאמרו בארוסה שאין בעלה זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה (לבדו אלא אם כן אביה עמו, דתנן: אביה ובעלה מפירין נדריה)?!

אמרו לו: רבי! (נראין דברין) מכרה לה עד שלא נשאת (במוכרת בעודה ארוסה); נשאת ואחר כך מכרה (נכסים שנפלו לה קודם נישואין) מהו?

אמר להו: אף זו מוכרת ונותנת וקיים.

אמרו לו: הואיל וזכה באשה (למציאתה ולמעשה ידיה והפרת נדריה) לא יזכה בנכסים (שתיקנו לאכול פירותיהן בחייה, והיאך מכרה קיים)?

אמר להם: על החדשים אנו בושין אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים.

והאנן תנן 'עד שלא נשאת ונשאת - רבן גמליאל אומר: אם מכרה ונתנה קיים' [בדיעבד, אך לכתחילה לא]!?

אמר רב זביד: תני 'מוכרת ונותנת וקיים'.

רב פפא אמר: לא קשיא: הא (מתניתין, [דקתני 'אם מכרה']) - רבי יהודה (היא, דאיהו מסיק ואמר לה [דסבירא ליה]) אליבא דרבן גמליאל, (אפילו בעודה ארוסה - לא תמכור לכתחילה, וכל שכן בנשאת קודם מכירה), הא [בסיפא דמתניתין] רבי חנינא בן עקביא אליבא דרבן גמליאל (ואף על גב דאיידי רבי חנינא בסיפא - לאו דמודה לרבי יהודה דרבן גמליאל 'אם מכרה' אית ליה, אלא מוכרת לכתחילה! ומאי דלא פריש רבי חנינא במתניתין פריש בברייתא).

ורבי חנינא בן עקביא (דאמר כמאן [סובר רבן גמליאל]) - כבית שמאי (בתמיה: דהא בית הלל - אפילו במוכרת באירוסין אמרי 'לכתחילה לא', ואם בא לוקח לבית דין לימלך אמרינן ליה 'לא תיזבון' - כ"ש משנישאת)?!

הכי קאמר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על דבר זה (אלא לכתחילה תמכור).

רב ושמואל דאמרי תרוייהו: בין שנפלו לה נכסים עד שלא נתארסה בין שנפלו לה נכסים משנתארסה וניסת - הבעל מוציא מיד הלוקחות; כמאן? דלא כרבי יהודה ולא כרבי חנינא בן עקביא!?

אינהו דאמרי כ'רבותינו', דתניא: 'רבותינו חזרו ונמנו: בין שנפלו לה עד שלא תתארס ובין שנפלו לה משנתארסה וניסת - הבעל מוציא מיד הלוקחות'.

משניסת אלו ואלו מודים [שאם מכרה ונתנה שהבעל מוציא מיד הלוקחות]: לימא תנינא לתקנת אושא [כלומר: לכאורה במשנתנו מבוארת תקנת אושא], דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: באושא התקינו: האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה, ומתה - הבעל מוציא מיד הלוקחות [ופירוש זה קשה, שהרי המשנה היתה צריכה לומר: 'באושא התקינו' או לשון דומה].

[אלא אומרת הגמרא: מתניתין - בחייה (בחייה קאמר), ולפירות (הבעל מוציא כדי לאכול פירות בחייה, ולאחר מותה יחזיר הקרקע ללוקח; ואפילו מתה בחייו - לא ירשנה הבעל); תקנת אושא: בגופה של קרקע, ולאחר מיתה (ואתו באושא ותקון דאפילו גופה של קרקע יורש הבעל)].

רבי שמעון חולק בין נכסים (יש נכסים שמכרה קיים ויש נכסים שמכרה בטל): [נכסים הידועין לבעל לא תמכור, ואם מכרה ונתנה - בטל; שאינן ידועין לבעל לא תמכור ואם מכרה ונתנה - קיים]:

אלו הן 'ידועין' ואלו הן 'שאינן ידועין'?

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: 'ידועין' - מקרקעי (ועל מנת אותן נכסים נשאה, לפיכך מכרה בטל, שהיה מצפה שתפול לה אותה ירושה), 'שאינן ידועין' - מטלטלין;

ורבי יוחנן אמר: אלו ואלו 'ידועין' הן, ואלו הן 'שאינן ידועין': כל שיושבת כאן ונפלו לה נכסים במדינת הים.

תניא נמי הכי: 'אלו הן שאינן ידועין: כל שיושבת כאן ונפלו לה נכסים במדינת הים'.

ההיא איתתא, דבעיא דתברחינהו לנכסה מגברה (אלמנה היתה, ובאת להנשא) - כתבתינהו לברתה (והיתה מקדמת ונותנת לבתה כדי להבריש זכות בעלה מהם שלא יזכה בהם והודיעה לעדים שאין מתנה זו מתנה אלא להבריש ולא שתזכה בהם הבת אם תתאלמן היא או תתגרש); אינסיבה ואיגרשה.

(כתובות עט, א)

אתאי לקמיה דרב נחמן (לחבוע את בתה להחזיר לה הנכסים, והבת הוציאה שטר מתנתה), קרעיה רב נחמן לשטרא. אזל רב ענן לקמיה דמר עוקבא, אמר ליה: חזי מר נחמן חקלאה (אינו בקי בדינין! ומר עוקבא אב בית דין הוה)¹, היכי מקרע שטרי דאינשי!? אמר ליה: אימא לי איזי [חביבי] גופא דעובדא היכי הוה. אמר ליה: הכי והכי הוה.

אמר ליה: שטר מברחת קא אמרת? הכי אמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל: מורה הוראה אני (נטלתי רשות מריש גלותא, כדאמרינן בפרק קמא דסנהדרין (דף ה,א) דמהני רשותא, ולא יהבי רשותא אלא לבקי בדבר)! אם יבא שטר מברחת לידי (שירצה המקבל מתנה להחזיק בנכסים על פיו שלא להחזירם לנוותן) – אקרענו! (ולקמיה פריך: הואיל ולא שטרא הוא – היאך הועיל להבריח?)

אמר ליה רבא לרב נחמן: (כשקרע אותו שטר – היכי סמכת בהא אדשמואל וקרעת ליה?) טעמא (אמר שמואל 'אקרענו') מאי? – דלא שביק איניש נפשיה ויהיב לאחרני (ולא גמר להקנותו אלא בעוד שהוא דואג מאחרים שלא יחזיקו בהם) – [שמא התכוין שמואל] הני מילי לאחרני (בנותנתן לאיש נכרי איכא למימר דלא גמרה ואקניא), אבל לברתה יהיבא (מתנה חלוטה)! אפילו הכי: במקום ברתה – נפשה עדיפא לה.

מיתיבי: 'הרוצה שתכריח נכסיה מבעלה – כיצד היא עושה? כותבת שטר פסים לאחרים' (שטר פסים: שטר פיוסים שמפייסו לקבל מתנה זו להפקיע זכות בעלה קודם נישואין ולא שיזכה מקבל זה בהם) – דברי רבי שמעון בן גמליאל; וחכמים אומרים: (אם) רצה (המקבל הזה) – מצחק בה (ומחזיק בהן עולמית) עד שתכתוב לו (בשטר זה) 'מהיום ולכשארצה' (מהיום נתונים לך ולכשארצה יש כאן הברחה מבעלה, שאם בא לזכות – תאמר "אני רוצה במתנה", ונמצא קיימת למפרע; ואם זה שנכתב שטר יבוא להחזיק – תאמר "איני רוצה")!'; טעמא – דכתבה ליה הכי, הא לא כתבה ליה הכי – קננהי לוקח (תיובטא דשמואל)!?

אמר רבי זירא: לא קשיא: הא (כי אמר שמואל 'לא קני') – בכולה (בכותבת לו כל נכסיה, דכיון דלא שיירה מידי לנפשה אם תתגרש – אנן סהדי דלא גמרה ומקניא); הא (דקתני 'רצה מצחק בה') – במקצתה (בכותבת מקצתן).

ואי לא קננהי לוקח (לשמואל, בכותבת כולן, דאמר 'לא קני') – (כיון דלא קני – מאי הברחה איכא?) ניקנינהו בעל (ויאכל פירות, וירשנה אם תמות תחתיו)? אמר אביי: עשאו כנכסים שאין ידועין לבעל (שהרי ע"מ שאינן שלה נשאה, דסבור שהמתנה גמורה), ואל יבא דרבי שמעון.

משנה:

1. נפלו לה כספים – ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות (והקן קיימת לה, שלא תיקנו לו חכמים תחת פירקונה אלא פירות);

2. פירות התלושין מן הקרקע – ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות;
3. פירות המחוברים בקרקע:

אמר רבי מאיר (דקסבר: מה שגדל ברשותו הוו פירות, ומה שלא גדל ברשותו הוי קרן; לפיכך): שמיין אותה [שדה שיש בה פירות] כמה היא יפה בפירות וכמה היא יפה בלא פירות, ומותר (מה שדמי הקרקע יקרים עכשיו בשביל תבואה זו – צריך ליתן לה דמים) ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות (ויקנו מהן קרקע, ויאכל הוא פירותיה); וחכמים אומרים: המחוברים לקרקע שלו (אף אלו שלא גדלו ברשותו – תורת פירות נתנו בהן, הואיל והקרקע קיימת לה), והתלושין מן הקרקע שלה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות.

רבי שמעון אומר: מקום שיפה כחו בכניסתה – הורע כחו ביציאתה (אם בא לגרשה); מקום שהורע כחו בכניסתה – יפה כחו ביציאתה; כיצד? פירות המחוברים לקרקע: בכניסתה – שלו (כלומר בשעת נפילתן שלו, כרבנן; ובגמרא פריך: היינו תנא קמא), וביציאתה שלה (המגרש את אשתו, והיו בנכסים פירות מחוברים – נוטלת קרקעותיה עם פירות שבהן); והתלושין מן הקרקע: בכניסתה – שלה (וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות), וביציאתה – שלו (דמה שקדם ותלש בעודה תחתיו – זכה בהן מדין פירות נכסי מלוג).

גמרא:

פשיטא ארעא ובתי (נפלו לה כספים ובאו ליקח לה קרקע: זה אומר "קרקע בת זריעה אני רוצה", וזאת אומרת "בתים אני רוצה ליקח", או איפוך) – ארעא (זבנינן מיניה: ששכרה מרובה ואינה מרקבת; ושניהם מעכבים: הבעל יכול לומר "דבר שפירותיו מרובים אני חפץ"; וכן אם בא הוא ליקח בית – יכולה היא לומר "איני רוצה בדבר שהוא כלה והולך והקן מתמעט"); בתי ודיקלי (תמרים) – בתי (שכרן מרובה מדיקלי שהן עשויין ליבש);

¹ אבל הלכה כרב נחמן בדיני כי היה בקי בדינים! ויש דעה שרב עוקבא היה ראש גולה, והיה יכול לבטל דין שפסק דין; וכמו שרואים להלן, ששמואל נטל רשות מראש הגולה לדון.

דיקלי ואילני (שאר אילנות) - **דיקלי**; **אילני וגופני** - **אילני**. **אָבא** (יער לחתוך עצים) **זרדתא** (אילנות של עוזרדין, ולא היו פריין חשוב להן, וקוצצין אותן לעצים) **ופירא דכוורי** (חפירה של דגים שקורין וויי"ר) - **אמרי לה פירא** (אם נפלו לה בירושה - קציצת העצים ודגים שבחפירה הוא פריין, והקרע הוא קרן) **ואמרי לה קרנא** (כולהו הוו קרנא; הואיל והעצים והדגים כלים - והכל ימכר מיד וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות). **כללא דמילתא: גזעו מחליף - פירא; אין גזעו מחליף** (אילן אין גזעו מחליף) - **קרנא**.

תוספות מסכת כתובות ע"ט, ד"ה כללא דמלתא - ר"ח גריס גזעו מחליף קרנא אין גזעו מחליף פירא פ"י דבר שאוכל הפירות והקרן מתקיים זהו קרנא ואין מוכרין אותו ליקח ממנו קרקע ודבר שהוא כלה שאין גזעו מחליף הוי כאילו נפלו לה פירות וילקח בהן קרקע ולפ"ז אמרי לה פירא הוא דקאמרי להאי כללא דהא אבא זרדתא ופירא דכוורי אין גזעו מחליף כדפ"י בקונטרס וקשה לרשב"א דמשמע דאמרי לה קרנא קאמרי להאי כללא מדלא נקט אמרי לה פירא לבסוף ועוד דאמר רב נחמן לקמן עיילא ליה גלימא פירא הוי מיכסי ביה כו' הל"ל קרנא הוי ועוד דא"כ הא דקתני פיר גפרית ומחפורת של צריף ר"מ אומר קרן הוי נמי פירות דחשיב כקרן המתקיים והבעל אוכל פירות וא"כ קשיא דר"מ אדר"מ דהא קתני במתניתין דלר"מ פירות מחוברין שמין אותם כמה הן יפין וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וגפרית וצריף לא גריעי מפירות מחוברין ועוד דהשתא הוי ר"נ כר"מ ונראה כפי' הקונט' ור"ת גרס כר"ח ומפרש דלאו בנפלו לה פליגי אם ימכרם אם לאו דהא קאי אהא דקאמר פשיטא ארעא ובתי ארעא דאיידי בנפלו לה כספים ואהא קאי פלוגתייהו ומפרש דאם נפלו לה כספים ורוצה הבעל לקנות בהם אבא זרדתא ופירא דכוורי וכן משמע מתוך פירושו ר"ח דמפרש גזעו מחליף קרנא כו' הלכך היכא נעמד ב] דקתני ילקח בהם קרקע אין קונין אלא דבר שגזעו מחליף אלמא דבלקנות איירי ולפ"ז לא קשה מידי לפי' ר"ח הא דאמר ר"נ פירא הוי ולא דר"מ אדר"מ דהתם מיירי שמכנסת לו גלימא ופיר גפרית וצריף וקרי פירא למאי דאכיל בעל פירות נכסי מלוג אבל הכא מה שקונין בכספים שגזעו מחליף קרנא ומה שאין קונין קרי פירא דדין פירות עליו כמו שהפירות ימכרו וילקח בהן קרקע ולפ"ה קשה דמפרש דאין גזעו מחליף מוכרין דהא גלימא אמר לקמן אע"ג דאין גזעו מחליף דמכסי ביה ואזיל וכן פיר גפרית ומחפורת של צריף אמרי רבנן דהוי דבעל אע"ג דאין גזעו מחליף ולר"ת ניחא דאע"ג דאין קונין לכתחילה מכספים אלא דבר שגזעו מחליף כשנפול לה בירושה אין מזיקין אותו למכור אלא אוכל פירות כמו שהוא עד שיכלה הקרן כיון שיש שיעור קצת כמו בגלימא וכל דדמי ליה.

אמר רבי זירא אמר רבי אושעיא אמר רבי ינאי, ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רבי אושעיא אמר רבי ינאי: הגונב

(כתובות ע"ט, ב)

ולד בהמת מלוג (שנפלה לה בהמה בירושה וילדה) **משלם תשלומי כפל לאשה** (ולא לבעל; קא סלקא דעתא דקסבר אין הוולדות פירי אלא קרן, וילקח בהן קרקע, דחיישינן שמא תמות האם ויכלה הקרן). **כמאן? לא כרבנן ולא כחנניה! דתניא: 'ולד בהמת מלוג לבעל, ולד שפחת מלוג לאשה** (לקמן מפרש טעמא); **וחנניה בן אחי' יאשיה אמר: עשו ולד שפחת מלוג כולד בהמת מלוג** [ולבעל]. **[הסבר דברי רבי ינאי, שהכפל לאשה:] אפילו תימא 'דברי הכל פירא** (גוף הוולד) **תקיננו ליה רבנן' - פירא דפירא** (כפל הבא עליו) **לא תקיננו ליה רבנן**.

בשלמא לחנניה: היינו - דלא חיישינן למיתה; אלא רבנן?: אי חיישי למיתה - אפילו ולד בהמת מלוג נמי לא [לבעל, אלא לאשה], ואי לא חיישי למיתה אפילו ולד שפחת מלוג נמי [לבעל]? לעולם חיישי למיתה, ושאני בהמה דאיכא עורה (ואין הקרן כלה כולו).

אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל: הלכה כחנניה [כל הוולדות לבעל]. **אמר רבא אמר רב נחמן: אף על גב דאמר שמואל 'הלכה כחנניה' - מודה חנניה שאם נתגרשה (והבעל זכה בולדות שהן כפירות תלושין) - נותנת (לו האשה) דמים ונוטלתן (ונוטלת בני שפחתה) מפני שבח בית אביה [עיי' במשנה להלן].** **אמר רבא אמר רב נחמן: הכניסה לו עז לחלבה (לאכול חלבה) ורחל לגיזתה (לגיזותיה; הן עיקר שלה, להכי נקט להו; והוא הדין דשקיל חלב וולדות), ותרנגולת לביצתה ודקל לפירותיו - אוכל והולך עד שתכלה הקרן** (דגבי בהמה איכא עורה, וגבי תרנגולת איכא נוצה, וגבי דקל - כשייבש - איכא עציו; אבל הני - כוליהו פירות נינהו, שמתחדשין תמיד, ודרך הנאתם [הנאת הבעלים הרגילה] היא).

אמר רב נחמן: עיילא ליה גלימא (טלית בנכסי מלוג, אף על פי שלא שמאנתו [בכתובה] בנכסי צאן ברזל וצריך להיות קרן שמור לה) - **פירא הוי** (כסויו שמכסה הימנו הן פירותיו): **מכסי ביה ואזיל עד דכליא** (והשחקין יהיו לה לקרן).

כמאן (אמרה רב נחמן להא דשירא פורתא הוי ליה קרנא)?

כי האי תנא (רבנן דפליגי אדר"מ), **דתניא: 'המלח** (נפלה לה ירושה על שפת הים חריצין עשוין שמי הים נכנסים בהן, והחמה מייבשתן, ועושין מלח; והן 'משרפות מים' האמורין במקרא (יהושע יא), ומתרגמין 'חריצי ימא') **והחול** (מקום שנוטלין חול לבנין) - **הרי זה פירות** (ולא אמרינן 'ימכר אותו מקום וילקח בהן קרקע בר זריעה' לפי שאין פרו כלה לעולם, ובהא מודה רבי מאיר); **פיר של גפרית** (גומא שחופרין הימנה גפרית), **מחפורת של צריף** (אלו"ם בלע"ז, שצובעין בהן בגדים ומשי; וחופרים אותו בקרקע, וסופו לכלות ולהגיע ליסוד קרקע בעלמא); **רבי מאיר אומר: קרן** (וימכר וילקח בדמיו קרקע, לפי שפריו כלה), **וחכמים אומרים: פירות** (ומקום הגומא יהיה לה לקרן, ומזה יאכל הבעל עד שיכלה, שזה פרו ודרך הנאתו; והוא הדין

לגלימא; ולא דמו לכספים ופירות התלושין שנאכלין מבלי שיוור; וכל פרוטה ופרוטה הואיל ואינן עושים פרי הוא קרן לעצמה). '.

רבי שמעון אומר: מקום שיפה כחו [בכניסתה - הורע כחו ביציאתה; מקום שהורע כחו בכניסתה]:

רבי שמעון היינו תנא קמא (חכמים) [במשנה, שדבריהם קדמו לדברי רבי שמעון], ולא תנא קמא, שדבריו קדמו לדברי רבי מאיר!?!
אמר רבא: מחוברין בשעת יציאה (דלא איירו בהו רבנן) איכא בינייהו (לית להו הא דאמר רבי שמעון 'יציאתה שלה', דקסברי: מה שגדל ברשותו – שלו; ותלוש בשעת יציאה ליכא למימר דפליגי עליה, ונימרו שלה: דכיון דתלשן הכל מודים שזכה בהו).

משנה:

נפלו לה עבדים ושפחות: זקנים ימכרו וילקח מהן קרקע, והוא אוכל פירות.
רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא תמכור (יכולה היא לעכב), מפני שהן שבח בית אביה.

נפלו לה זיתים וגפנים: זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות.

רבי יהודה אומר: לא תמכור, מפני שהן שבח בית אביה:

גמרא:

אמר רב כהנא אמר רב: מחלוקת (דזיתים וגפנים) שנפלו בשדה שלה (שנפל לה הקרקע עם האילנות, דכי יבשי זיתים הוי לה קרקע לקרו), אבל בשדה שאינה שלה (כגון שהיו לאביה זיתים שקנה בלא קרקע על מנת שיהיו בקרקע המוכר, והלוקח יאכל פירות עד שיבשו) - דברי הכל תמכור, (וילקח בהן קרקע, ואין אחד מהן יכול לעכב במכירתו) משום דקא כליא קרנא (שאין כאן שבח בית אב היכא דכליא קרנא).

מתקיף לה רב יוסף: הרי עבדים ושפחות, דכי שדה שאינה שלה דמי (דכי מייתי כליא קרנא לגמרי), ופליגי (דכל זמן דהן קיימין הויא לה ולבית אביה לשם ולתפארת)! אלא אי איתמר הכי איתמר: אמר רב כהנא אמר רב: מחלוקת בשדה שאינה שלה, אבל בשדה שלה - דברי הכל לא תמכור מפני שבח בית אביה.

משנה:

המוציא הוצאות על נכסי אשתו: הוציא הרבה ואכל קימעא, קימעא ואכל הרבה - מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל (אם גירשה); הוציא ולא אכל - ישבע כמה הוציא ויטול.

גמרא:

וכמה 'קימעא'?

אמר רבי אסי: אפילו גרוגרת אחת, והוא שאכלה דרך כבוד.
אמר

(כתובות פ, א)

רבי אבא אמרי בי רב: אפילו שיגרא דתמרי (תמרים נידוכין יחד, כדרך שדורסין תאנים יחד, ליטרדות ליטרדות; אף אלו כן; ומיקרי 'שיגרא'). (ואני שמעתי 'שיגרא' - טריות: כמין אשכול תמרים; וקשיא לי: מאי 'אפילו' דרבי אבא? הא גרוגרות גריעי מתמרים, כדתנן: 'אכל גרוגרות ושילם תמרים - תבא עליו ברכה'! ואי הוה גרסינן להא דרבי אבא ברישא מקמי דרבי אסי - לא הוה קשיא לי מידי.
יש ספרים משובשים וכתוב בהן "וכמה הרבה? אמר רבי אבא כו" וגי'רסת שוטים היא זו: 'כמה הרבה? למאי הלכתא איבעיא להו? ומאי נפקא לן מינה? כל כמה דהוי יותר על גרוגרת אחת הוי הרבה עד לעולם).

בעי רב ביבי: [אם אכל] חובצא דתמרי (לאחר שעשו בהן שֶׁכֶר ונשאר הפסולת; אי נמי נידוכין הרבה כדי לעשות מהן שכר) מאי?
תיקו.

לא אכלה דרך כבוד מאי (בכמה הויא אכילה)?

אמר עולא: פליגי בה תרי אמוראי במערבא: חד אמר בכאיסר (שוה איסר) וחד אמר בכדינר.

אמרי דייני דפומבדיתא (רב פפא בר שמואל, בפרק קמא דסנהדרין (י.ב.)) : **עבד רב יהודה עובדא בחבילי זמורות** (דחשבה אכילה בחבילי זמורות, שהן מאכל לפילין, והאכיל מהן הבעל לבהמתו, וגירש את אשתו, ואמר רב יהודה: מה שאכל אכל).

רב יהודה לטעמיה, דאמר רב יהודה: אכלה (לוקח) ערלה (שני ערלה שאין הנאתן אלא בזמורות: שהפרי אסור בהנאה), (או) **שביעית** (שהוא הפקר), **וכלאים** (או שזרעה כלאים והזמורות לא נאסרו) – **הרי זו חזקה** (עולין לו למנין שלש שנים אי אחת מהשלש שנים אחת מאלו).

א"ר יעקב אמר רב חסדא: **המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה** (יתומה שהשיאתה אמה ואחיה יכולה למאן) – **כמוציא על נכסי אחר דמי** (ואם מיאנה בו - שמין לו שבח שהשביח ונוטל כמשפט אריסי המדינה); **מאי טעמא? עבדו בה רבנן תקנתא** (דשמין לו כאריס) **כי היכי דלא ניפסדינהו** (שלא יכסיף ויקלקל הקרקעות ויאכל ולא ישביח שדואג שמא תמאן וכיון דשיימין ליה כאריס - תו לא מפסיד להו; מימר אמר שמא לא תמאן, ואם תמאן - הרי אטול שבחי לפי עמלי).

ההיא איתתא דנפלו לה ארבע מאה זוזי בי חוזאי (שם מקום, והיה רחוק הימנה, והיה מפיק עליה שית מאה בהולכת הדרך משלו); **אזיל גברא אפיק שית מאה, אייתי ארבע מאה; בהדי דקאתי [בדרכו בחזרה מבית חוזאי] - איצטריך ליה חד זוזא, ושקל מנייהו [מהזוזים שהביא משלה]. אתא לקמיה דרבי אמי, א"ל: 'מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל'** [ומה ששלה - נשאר שלה, ואינו מקבל פיצוי]. **אמרו ליה רבנן לרבי אמי: הני מילי - היכא דקאכיל פירא; הא - קרנא קאכיל, והוצאה היא! אם כן הוה ליה 'הוציא ולא אכל' - ישבע כמה הוציא ויטול'.**

ישבע כמה הוציא ויטול:

א"ר אסי: **והוא - שיש שבח כנגד הוצאה** (הוא דאמרין **ישבע... ויטול**). **למאי הלכתא** (קאמר 'והוא שהיה שבח כנגד יציאה': לאקולי עליה, דאי איכא שבח טפי לא בעי שבועה? או לאחמורי עליה, ולמימר: דאי יציאה יתירה - לא שקיל אלא כשיעור שבח, ואפילו בשבועה לא אמרין 'ישבע כמה הוציא ויטול')?

אמר אביי: שאם היה שבח יתר על הוצאה - נוטל את ההוצאה בלא שבועה. **אמר ליה רבא: אם כן - אתי לאיערומי** (ואמר בציר משבחה פורתא, דלישקול בלא שבועה, ואף על גב דלא אפיק כולי האי)!

אלא אמר רבא (הא דרבי יוסי לאחמורי עליה אתא, ולומר): **שאם היתה הוצאה יתירה על השבח** (שהשביחה) – **אין לו אלא הוצאה שיעור שבח** (לא אמרין 'יטול כל מה שהוציא', אלא מן היציאה יחזירו לו שיעור השבח), **ובשבועה** (שישביעוהו שכך הוציא).

איבעיא להו: בעל שהוריד אריסין תחתיו (בנכסי אשתו ליטול מחצה או שליש, ועמד וגרשה משאכל קימעא) – **מהו** (שיטלו האריסין כפי שבחם)? **: אדעתא דבעל נחית** (הוא הכניסם ולא היא) – **(וכי) איסתליק ליה בעל איסתליקו להו** (איסתלקו אינהו, ולא שקלי מידי כי דיניה [של הבעל] דמה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל)? **או דלמא אדעתא דארעא נחית, וארעא כי קיימא - לאריסי קיימא** (אם לא הורידם הבעל - היתה היא מורידה לתוכה אריסין)?

מתקיף לה רבא בר רב חנן: מאי שנא מ'היורד לתוך שדה חבירו ונטעה שלא ברשות - שמין לו וידו על התחתונה' (ליטול היציאה כשיעור שבח, כדאמר בבא מציעא, ב'השואל', והכא אמר 'בעי לסלוקי בלא כלום')?

התם - ליכא איניש דטרח (ראה זה שלא היה איש משביחן וירד להן, ומה הפסידן? הלכך יציאה שיעור שבח מיהת יחייב ליה), **הכא איכא בעל דטרח** (שיטריח בהן, ואמרה להן [האשה לאריסים שהוריד בעלה שגרש אותה]: אי לא נחתיתו אתון - איהו עביד, ולא הוה שקיל השתא מיד). **מאי הוי עליה?**

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: חזינן: אי בעל אריס הוא (ויודע בטיב אריסות, שאם לא ירדו אלו היה הוא עצמו עובדה) – **איסתלק ליה בעל אסתלקו להו** (דאמרה להו 'קא מפסידתו לי, דאי לא נחתיתו - הוה איהו נחית ועביד, ולא הוה שקיל השתא מיד'); **אי בעל לאו אריס הוא - ארעא לאריסי קיימא.**

איבעיא להו²: בעל שמכר קרקע לפירות (מכר לאחרים קרקע מלוג שיעשה הלוקח ויאכל פירות) **מהו? מי אמרינן 'מאי דקני' - אקני'?** **או דלמא כי תקינו ליה רבנן פירות לבעל -**

² כנראה: יהודה בר מרימר ורב פפא, או תלמידים בבית המדרש בתקופתם, ולא ידעו מהדיון של אביי ורבא הנמצא בגמרא מיד לאחר ההסבר של רב פפא.

(כתובות פ, ב)
 משום רווח ביתא (שיכניס הפירות לביתו ויהא מזון הבית מצוי וישיב לה), אבל לזכוני - לא?
 יהודה מר בר מרימר משמיה דרבא אמר: מה שעשה עשוי.
 רב פפא אמר משמיה דרבא: לא עשה ולא כלום.
 אמר רב פפא: הא דיהודה מר בר מרימר - לאו בפירוש אתמר (לא שמעה מרבא בהדיא) אלא מכללא אתמר: דההיא איתתא, דעיילה ליה לגברא תרתי אמהתא (שפחות מלוג היו, ולא שמאתם לו בכתובתה), אזל גברא נסיב איתתא אחרייתי, עייל לה [נתן לה, לשניה] חדא מנייהו (לשרת לשניה)! אתאי (קמיתא) לקמיה דרבא, צווחה, לא אשגח בה. מאן דחזא סבר משום דסבר 'מה שעשה עשוי' (ואפילו נתנה לאחרת לשימושה) - ולא היא: (לעולם) משום רווח ביתא (אית ליה לרבא תקנת פירות), והא [וכך, באופן זה] - קא רווח (ביתא, שאף עתה היא עושה צרכי הבית).
 והלכתא: בעל שמכר קרקע לפירות - לא עשה ולא כלום.
 מאי טעמא?

אביי אמר: חיישינן שמא תכסיף (השדה נירד בערכו), שלא יחוש הלוקח לזבלה ולטייבה, דקא סבר: "למחר נפקת מנאי, שאין הגוף שלי"; אבל בעל מצפה שמא תמות היא בחייו וירדש את גוף הקרקע - ומשבח לה; רבא אמר: משום רווח ביתא.

מאי בינייהו?
 איכא בינייהו ארעא דמקרב למתא (דחזיא ליה כל שעתא אי מכסיף לה) [ואז נאמר - לפי אביי - שמה שעשה עשוי]; אי נמי: בעל אריס הוא (כלומר: שנותן ללוקח פירות מזומנים) [ואין לחשוש שמא יקלקל]; אי נמי: זוזי וקא עביד בהו עיסקא (שהבעל עושה סחורה במעות שקיבל מן הלוקח, ומשתכר בהן ואיכא רווח ביתא) [ולכן אין צורך להגביל את הבעל].

משנה:

שומרת יבם שנפלו לה נכסים (כשהיא שומרת יבם): מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים;

מתה - מה יעשו בכתובתה (בנדוניא שהכניסה לו, ושמאתן לו בכתובתה, וקיבל עליו אחריותו ורשאי להוציאם), ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה (הן נכסי מלוג, שאין שמין אותם עליו ואינו רשאי להוציאן, אלא: משנכנסה לרשותו נכסין עמה וכשהיא יוצאה יוצאין עמה)?

בית שמאי אומרים: יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב (ביבמות פרק 'החולץ' קא מפרש: מאי שנא רישא, כשהיא קיימת, דלא פליגי שאין לו כח בהם, ומאי שנא סיפא, כשמתה, אמרו בית שמאי 'יחלקו יורשי הבעל בהם' ומפרש נמי: דדוקא נקט 'יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב' בנכסי מלוג, אבל יורשי האב לא יחלקו בכתובת הבעל; ואף על גב דנקט רישא 'מה יעשו בכתובתה' - תניא ושבקה [ולא חזרה המשנה לשאלה בענין כתובתה לתת עליה תשובה במשנה, ולכן רש"י כאן מפרש שתשובת ניתנה במשנתנו רק על 'נכסים הנכנסים והיוצאים עמה']³),

ובית הלל אומרים: נכסים (דצאן ברזל) בחזקתן (ובבבא בתרא בפרק 'מי שמת' (דף קנח, ב) מפרש בחזקת מי הם מוחזקין: אי בחזקת יורשי הבעל, הואיל ואחריותו עליו, או בחזקת יורשי האשה, שהיו שלה), וכתובה (הכי גרסינן: 'כתובתה': מנה מאתים ותוספת שראויין לבא לה משל בעל) בחזקת יורשי הבעל; נכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב.³
 הניח אחיו [הנפטר] מעות - ילקח בהן קרקע (לפי שכתובתה על נכסי בעלה הראשון, כדקתני לקמן - לפיכך נכסי המת אחראין לכתובתה), (אלא) והוא (שהיבם, אם מייבם אותה) אוכל פירות (וקסבר מטלטלי משתעבדי לכתובה).

פירות [שהשאיר האח המת]:

התלושין מן הקרקע - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות;
 המחוברין בקרקע:

אמר רבי מאיר: שמין אותן כמה הן יפין בפירות וכמה הן יפין בלא פירות, והמותר ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות (דקסבר כל מה שגדל ברשות המת אחראין לכתובה);

וחכמים אומרים: פירות המחוברין בקרקע שלו (בגמרא פריך עלה), התלושין מן הקרקע - כל הקודם זכה בהן (קסבר: מטלטלי לכתובה לא משתעבדי אלא אם כן תפסה, ומחיים דבעל בעינן תפיסה, כדלקמן ב'הכותב' (דף פד, ב), והוא הדין נמי דפליגי אכספים, דמאי שנא כספים מפירות תלושים?): קדם הוא - זכה, קדמה היא - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות.

כנסה - הרי היא כאשתו לכל דבר (מפרש בגמרא), בלבד שתהא כתובה על נכסי בעלה הראשון.

³ עיין רש"י פג, א ד"ה נפקא מינה לשומרת יבם

לא יאמר לה "הרי כתובתיך מונחת על השלחן" אלא כל נכסיו (שיירש מאחיו) אחראין לכתובתה.

וכן לא יאמר אדם לאשתו "הרי כתובתיך מונחת על השלחן", אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה.

גירשה (ליבמתו לאחר שכנסה) - אין לה אלא כתובה (אבל כל זמן שלא גרשה היו כל הנכסים משועבדים לה, ואינו רשאי למכור); החזירה - הרי היא ככל הנשים ואין לה אלא כתובה בלבד (דתנן בפירקין דלקמן [פ"ט מ"ט]: 'המגרש את אשתו והחזירה - על מנת כתובה הראשונה החזירה'; ובגמרא פריך: למה לי לאשמועינן ביבמה).

גמרא:

איבעיא להו: שומרת יבם שמתה - מי קוברת (משום דיש לה שני יורשין קמבעיא לן): יורשי הבעל קברי לה, דקא ירתי כתובה (ותניא בפרק 'נערה שנתפתתה' (לעיל דף מזב) קבורתה תחת כתובתה)? או דלמא יורשי האב קברי לה, דקא ירתי נכסים הנכנסין והיוצאין עמה?
אמר רב עמרם: תא שמע, דתניא: 'שומרת יבם שמתה:

(כתובות פא, א)

יורשיה - יורשי כתובתה (אותן יורשים שיורשין כתובתה חייבין בקבורתה) - חייבין בקבורתה.'

אמר אביי: אף אנן נמי תנינא [כתובות פ"א מ"א]: 'אלמנה ניזונת מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן ואין חייבין בקבורתה' (דהא בעי למיתב כתובתה ליורשיה); יורשיה - יורשי כתובתה - חייבין בקבורתה' - ואיזוהי אלמנה שיש לה שני יורשין (דאיצטריך לתנא למיתני 'אותן יורשין שיורשין כתובתה'? שמע מינה איכא יורשים אחריני בהדיה, דלא ירתי כתובתה)? הוי אומר זו שומרת יבם.

אמר רבא: ולימא "אח אני יורש" (כתובה זו שאני יורש - אין כאן מנדוניית אביה כלום, אלא מאתים ותוספת שכתב לה אחי, ואין אני יורש אותה אלא אחי) אשתו אין אני קובר?

אמר ליה אביי: משום דבאין עליו משני צדדין: אם אחיו יורש - יקבור את אשתו (כמו שהיה הוא קוברת אם מתה בחייו, ואפילו לא הכניסה לו כלום); אם אינו קובר את אשתו - יתן כתובתה (שהקבורה באה תחתיה).

אמר ליה: הכי קא אמינא: "אח אני יורש, את אשתו אין אני קובר", ואי משום כתובה - לא ניתנה כתובה לגבות מחיים (כל זמן שהבעל חי, ואני במקום בעל עומד, שהייתי מצפה לכונסה)!

מאן שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה (שדורש לשון הכתובה שכתוב בה 'לכשתנשא לאחר

תטלי מה שכתוב ליכי', דמינה דייקת: לא ניתנה כתובה לגבות מחיים, דהא אינה יכולה לינשא לאחר)? - בית שמאי (ביבמות בפרק 'האשה שהלכה', דקאמרי בית שמאי: והלא מספר כתובה נלמד: 'לכשתנשא לאחר תטלי מה שכתוב ליכי', והואיל והיא נישאת על פי עצמה, שבאה ואמרה "מת בעלי" - אף כתובתה גובה על פי עצמה);

[ולעומת זאת] ושמעינן להו לבית שמאי דאמרי 'שטר העומד לגבות כגבוי דמי' (שמי שיש לו שטר חוב על חבירו - הוא מוחזק בנכסי הלזה יותר ממנו והנכסים בחזקתה, הלכך - מינה קא ירית) [ולכן עליו לקבור אותה]! דתנן [סוטה פ"ד מ"ב]: 'מתו בעליהן' (אכל הנשים שבעולם קאי

שקינאו להן בעליהן ונסתרו) עד שלא שתו (ולא הספיק להשקותה עד שמת): בית שמאי אומרים: נוטלות כתובה ולא שותות (דבעינן 'והביא האיש את אשתו' [במדבר ה, טו]), ובית הלל

אומרים: או שותות או לא נוטלות כתובה.'

'או שותות'? (במדבר ה, טו) והביא האיש את אשתו אל הכהן [והביא את קרבנה עליה עשירת האיפה קמח שערים לא יצק עליו שמן ולא יתן עליו לבנה כי מנחת קנאת הוא מנחת זכרון מזכרת עון] אמר רחמנא, וליכא! אלא:

מתוך שלא שותות - לא נוטלות כתובה.

'בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות' - ואמאי? ספיקא הוא: ספק זנאי (והפסידה כתובה) ספק לא זנאי, וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי (מידי

יורשי הבעל, שהן ודאין בירושה)!

קסברי בית שמאי 'שטר העומד לגבות כגבוי דמי' (והיא מוחזקת בנכסים יותר מהן, ואין כאן מוציא מידי ודאי).

(אלעיל פריך: סוף סוף היאך כתובה ניגבת מחיים, שנוכל לבא עליו משני צדדים), והא בעינן 'כשתנשא לאחר תטלי מה שכתוב ליכי' - וליכא [כי שומרת יבם אינה יכולה להינשא

לאחר]?

אמר רב אשי: יבם נמי כאחר דמי (וכיון שהתירתה מיתת הבעל לינשא ליבם - מאותה שעה זכתה בנכסים).

שלה ליה רבא לאביי (לאחר שהשיבו על שאלתו ואמר 'ניתנה כתובת יבמה לגבות מחיים של יבם') ביד רב שמעיה בר זירא (הוא היה שליח בתשובה זו): ומי נתנה כתובה (כתובת יבמה) לגבות

מחיים (דיבם)? והתניא: 'רבי אבא אומר: שאלתי את סומכוס: הרוצה

שימכור בנכסי אחיו (לאחר שכנס את יבמתו, ואמר לעיל 'כל נכסיו אחראין לכתובתה') - **כי צד הוא עושה?** [וענה סומכוס:] **אם כהן הוא** (שאם יגרשנה לא יוכל להחזירה) - **יעשה טעודה** (יפה לפתותה במשתה היין) **ויפייס** (הימנה, שתתן לו רשות למכור את העודף על כדי כתובתה); **אם ישראל הוא** (שמותר להחזיר גרושתו) - **מגרש בגט** (ומגבה את כתובתה, ומוכר מה שירצה) **ויחזיר** (ומחזירה על מנת כתובתה הראשונה) ' (או אפילו רצה להחזירה מיד - מוכר כל זמן שירצה, שאין [אשה כלשהיא] מעכבת מלמכור אלא יבמה, לפי שאין היבם כותב לה כתובה, ולא כתב לה 'דקנאי ודקנינא', ואין כתובתה אלא על הראשון, ומשום הכי מעכבא בכולהו דלמא משתדפי הני, דמייחד לה; ואף על גב דאמר לקמן (דף צה, ב) 'אישתדוף בני חרי - טרפא ממשעבדי' מכל מקום אמרה "איני רוצה לטרוח לבית דין"; אבל כתב לה כתובה כשמחזירה וכתב לה 'דקנאי ודקנינא' - לא מציא מעכבא; והא דתנן (גיטין פ"ה מ"ו; דף נה, ב) **'לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה - מקחו בטל'** אוקמינן באותן שלש שדות: אחת שכתב לה בכתובתה, ואחת שייחד לה בכתובתה, ואחת שהכניסה לו שום משלה),

(כתובות פא, ב)
ואי סלקא דעתין 'נתנה כתובה לגבות מחיים' - נייחד לה שיעור כתובה והשאר ליזבין?!
ולטעמין (דאמרת טעמא משום דלא ניתנה כתובה ליגבות מחיים - אמאי מהדרת אדרכי אבא לאותובי מבריייתא) ולותבה ממתניתין: **'לא יאמר לה "הרי כתובתיך מונחת לך על השלחן"** אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה?
(ומשני:) **התם - עצה טובה קא משמע לן** (ממתניתין לא מותיבנא, דמתניתין איכא לשנויי דלאו דינא קתני אלא עצה טובה שלא תאבד כתובתה); **דאי לא תימא הכי - סיפא, דקתני 'וכן לא יאמר אדם לאשתו "הרי כתובתיך מונחת לך על השלחן"** (הן מעות שהוא משתמש בהן אם הוא שולחני) **"אלא כל נכסיו אחראין לכתובת אשתו" - אי בעי ליה לזכוני הכא נמי דלא מצי מזבין?** (בתמיה! הא אוקימנא לההיא באותן שלש שדות, אבל מי שלא כתב ולא ייחד - מוכר הכל, ואינה יכולה לעכב עליו, וטעמא: משום דכתב לה 'דקנאי ודקנינא'; ומיהו כשימות או יגרשנה - טרפה לקוחות)? **אלא עצה טובה קמשמע לן** (שמא יאבדו המטלטלין ונמצאת בלא כתובה וצריך לכתוב כתובה אחרת) - **הכא נמי עצה טובה קא משמע לן**.
אלא דרבי אבא קשיא (אדמגרש לה - נייחד לה, שהרי גירושין גנאי הן לשניהם; אלא ודאי טעמא ד'לא ניתנה כתובה להגבותה מחיים')?

דרבי אבא נמי לא קשיא: משום איבה (המייחד לאשתו או קרקע או מטלטלין נותן איבת עולם ביניהם, דסברה עיניו נותן בגירושין, אבל זה שמגרש על מנת שיחזיר - ידעה דלא עשה אלא למכור, ופקעה לה איבה).

ההוא גברא דנפלה ליה יבמה בפומבדיתא (דמצוה בגדול לייבם). **בעי אחוה** (הקטן ממנו) **למפסלה לה בגיטא מיניה** (לזרוק לה גט ולאסרה על כל האחין כדאמרינן בפרק קמא דיבמות); **אמר ליה: "מאי דעתך? משום נכסי"** (קשה בעיניך שאכניסנה שלא אזכה בנכסי אחי, כדתנן (יבמות פ"ד מ"ז; דף מ, א): **זכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו**)? **אנא בנכסי פליגנא לך** (כאילו אני חולץ לה ולא אטול אלא כמוך).

אמר רב יוסף: כיון דאמור רבנן לא ליזבין (שומרת יבם - אין היבם רשאי למכור, כדאמרינן לקמן בשמעתין: **מי שמת והניח שומרת יבם כר'**) - **אף על גב דזבין** (ומה שעשה זה שהתנה עמו לחלוק לו, וקנו מידו - הרי הוא כמוכר) - **לא הוה זביניה זביני, דתניא: 'מי שמת והניח שומרת יבם, והניח נכסים כמאה מנה, אף על פי שכתובתה אינה אלא מנה - לא ימכור: שכל נכסיו אחראין לכתובתה'.**

אמר ליה אביי: וכל היכא דאמור רבנן לא ליזבין - **אף על גב דזבין לא הוה זביניה זביני? והתנן** [כתובות פ"ח מ"א]: **'בית שמאי אומרים: 'תמכור', ובית הלל אומרים: 'לא תמכור'; אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה קיים'!**

שלחו לקמיה דרבי חנינא בר פפי, שלחה 'כדרב יוסף'.
אמר אביי: אטו רבי חנינא בר פפי - כיפי (נזמים) תלה לה (כלומר: במה ייפה והנאה את דבריו, ומה טעם נתן בה כששלחה)?

שלחו לקמיה דרב מניומי בריה דרב נחומי, שלחה: "כדאביי (דהיכא דזבין זביניה זביני); ואי אמר בה רב יוסף טעמא אחרינא - שלחו לי";
נפק רב יוסף, דק ואשכח דתניא: 'הרי שהיה נושה באחיו ומת (הנושה המלוה), **והניח שומרת יבם, לא יאמר** (היבם המחויב המעות) **"הואיל ושאני יורש** (שאכניס את אשתו ואזכה בנכסים) **החזקתי** (בחוב זה ולא אשלמנו עוד)" **אלא מוציאין מיכם ויקח בהן קרקע והוא אוכל פירות'.**

אמר ליה אביי: דלמא דטבא ליה עבדו ליה (עצה טובה, שיהיה הקרקע קיים לו עולמית, ולא יוציא המעות בהוצאה)?

אמר ליה: תנא תני 'מוציאין' (דמשמע על כרחו), ואת אמרת דטבא ליה עבדו ליה?

הדור שלחו קמיה דרב מניומי בריה דרב נחומי,

אמר להו: הכי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: זו אינה משנה (לא נישנית משנה זו בבית המדרש של חכמים, ולא סמכין עלה במידה)!

מאי טעמא?: אלימא משום דהו להו מטלטלי, ומטלטלי לכתובה לא משעבדי - דלמא רבי מאיר היא (במיתנין) דאמר מטלטלי משעבדי לכתובה (דקתני גבי כספים ופירות תלושין 'לקח בהן קרקע', ואפילו לא תפסה - אלמא משעבדי לכתובה; ואפילו לא קיימא לן כרבי מאיר - בהא מיהו גבי 'מוציאין' ליכא מאן דפליג אי מקרקעי ניהו ולעולם משנה היא) ! ואלא (להכי אינה משנה וטעות היה מי ששנאה) משום דאמר לה (דמצי אמר לה): "את - לאו בעלת דברים ידי את (ממך לא לויתי אלא מאחי) !

(כתובות פב, א)

דלמא (בהא נמי לא טעה דרבי נתן היא דמוציאין מזה ונותנין לזה) רבי נתן היא, דתניא: 'רבי נתן אומר: מניין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מניין שמוציאין מזה ונותנין לזה? תלמוד לומר: [במדבר ה:ז] והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו] ונתן לאשר אשם לו (לאשר הקרן שלו, ולא כתיב 'לאשר נושה בו') ; אלא (להכי אינה משנה וטעה התנא ששנאה): לא אשכחן תנא דמחמיר תרי חומרי בכתובה (שהרי היא מדברי סופרים: חדא [חומרא ראשונה]: דמטלטלי משעבדי לה, וחדא דגביא מבעל חובו של מת, מדברי נתן, אלא חדא מהנך חומרי הוה ליה למיתני בה; אלא אי כרבי מאיר אי כרבי נתן (וכיון דתנא תרוייהו - לא קבלה מרבו כן, ומאליו שנאה מי שסידר הברייתא, ולא סמכין עלה במידה).

אמר רבא: אם כן - היינו דשמענא ליה לאביי, דאמר 'זו אינה משנה' - ולא ידענא מאי היא (לא הייתי יודע טעם בדבר אמאי אינה משנה).

ההוא גברא דנפלה ליה יבמה במתא מחסיא; בעא אחוה למיפסלה בגיטא מיניה; אמר ליה: מאי דעתך? אי משום נכסי - אנא בנכסי פליגנא לך! אמר ליה: מסתפינא דעבדת לי כדעביד פומבדיתא רמא (שאחרי כן חזר בו פומבדיתא קרי להו רמא, כדאמרינן בעלמא [חולין דף קכז, א]: נרשאה נשקין [אם אדם מהעיר נרש מנשק אותך] - מני ככין [ספור את שיניך]; פומבדיתא לויין [אם אדם מפומבדיתא ליוה אותך] שני אושפיזין [תעבור ללון במקום אחר, כדי שלא ימצא אותך] ובחזקת הבתים [בבא בתרא מו, א] כמו כן: תא ואחוי לך [ואראה לך] רמאי דפומבדיתא]]. אמר ליה: אי בעית - פלוג לך מהשתא (החזק בחלקך מעכשיו, ואף על פי שאינה עכשיו קנויה לך, עד שאכנוס או שאחלוך לכשאכנוס ואזכה בכולן - זכה אתה בחלקך על פי שהחזקתך מעכשיו)!

אמר מר בר רב אשי: אף על גב דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: האומר לחבירו "לך ומשוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך אלא לאחר שלשים יום" - לאחר שלשים יום קנה (במשיכה זו), ואפילו עומדת באגם (שאינה ברשות הלוקח) [ולכן העיסקה בין האחים אמורה לצאת לפועל] - התם (הוא דקונה לאחר שלשים, משום) בידו (דבידו היה להקנותה לו משעת משיכה, הלכך מהניא משיכה לכשיתקיים התנאי שימלאו שלשים יום), הכא לאו בידו (לחלקם לו מעכשיו ולהקנות לו אם ירצה, הלכך אי אמר ליה נמי "לכשאכנוס - זכה מעכשיו" - לאו מידי הוא, דקיימא לן כרב יוסף כדקבעינן הלכתא כוותיה לקמן בשמעתין; ואפילו אית לן יבם ואחר כך חילק - מה שעשה עשוי - השתא מיהת לאו בידו).

והא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן 'לא קני' ? (גבי משיכת פרה קאי, ופריך דרבי יוחנן אדברי יוחנן)?

לא קשיא: הא דאמר ליה "קני מעכשיו" (לאחר שלשים כשיגיעו תהא קנויה לך מעכשיו) - הא דלא אמר ליה "קני מעכשיו".

בעו מיניה מעולא: יבם ואחר כך חילק - מהו?

לא עשה ולא כלום [כי הכל משועבד לכתובת האלמנה].

חילק ואחר כך יבם מהו?

לא עשה ולא כלום [כי הכל משועבד לכתובת האלמנה].

מתקיף לה רב ששת: השתא: יבם [ובאו הנכסים לרשותו] ואחר כך חילק - לא עשה ולא כלום, חילק [כאשר אינם ברשותו] ואחר כך יבם מבעיא [בודאי שאין

למעשיו תוקף] ?!

שני מעשים הו (ומי ששאל זו לא שאל זו, ולא שמע האחרון את הראשונה, שלא נשאלו יחד בבית המדרש לגירסא בעלמא, אלא על פי מעשים שאירעו נשאלו).

כי אתא רבין אמר ריש לקיש: בין יבם ואחר כך חילק, בין חילק ואחר כך יבם - לא עשה ולא כלום. והלכתא: לא עשה ולא כלום.

וחכמים אומרים: פירות המחוברים לקרקע [שהניח אחיו] שלו:

אמאי? והא כל נכסיו [של אחיו שמת] אחראין וערבאין לכתובתה (והמחובר לקרקע כקרקע, ולא דמו למחוברין דנכסי מלוג, דהתם פירא תקינו ליה רבנן היכא דאיכא קרן קיים, והני נמי פירי ניהו, דגמרי

ברשותיה, אבל הכא - קרנא ופירא ידיה הוא, ושיעבודא הוא דאית לה עלייהו, ומאי דאישתעבד לה מחיים דבעל לא אמרין 'פירא הוא' לאפקועי שיעבודא? אמר ריש לקיש: תני 'שלה' (ולא פליגי רבנן עליה אלא אתלושין ואכספין, ולמימר דלא משעבדי מטלטלי לכתובתה).

כנסה - הרי היא כאשתו:
למאי הלכתא?

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: לומר שמגרשה בגט ומחזירה (תרי מילי אשמעינן):
מגרשה בגט, ואינה צריכה חליצה, ואשמעינן שאם רצה להחזירה - מחזירה כשאר אשה).
'מגרשה בגט' פשיטא!?

מהו דתימא [דברים כה, ה]: כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו - לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר; יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה] ויבמה' אמר רחמנא - ועדיין יבומין הראשונים עליה (אף על פי שלקחה, דהכי כתיב: 'ולקחה'... 'ויבמה') - לא תיסגי לה בגט אלא בחליצה - קא משמע לן (דנעשית כאשתו, ומלאשה דרשינן ליה לקמן, והאי ויבמה דרשינן לבעל כרחא ביבמות (דף ח, ב)).
'מחזירה' פשיטא!?

(כתובות פב, ב)

מהו דתימא: מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה, והשתא תיקום עליה באיסור אשת אח - קא משמע לן.
ואימא הכי נמי?

אמר קרא (שם) 'ולקחה לו לאשה' - כיון שלקחה - נעשית כאשתו (דכתיב 'לאשה' קרא יתירא).

בלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון:
מאי טעמא?

אשה הקנו לו (ליבס זה) מן השמים (אין עליו לכתוב לה שטר נישואין).
ואי לית לה מראשון - אית לה משני, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

לא יאמר לה "הרי כתובתיך [מונחת על השלחן] אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה.
וכן לא יאמר אדם לאשתו "הרי כתובתיך מונחת על השלחן", אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה]:

מאי 'זכך' (לא יאמר) (פשיטא: מי גריעה אשתו מיבמתו)?

מהו דתימא: התם (גבי יבמתו) - הוא (קאמרינן שלא ייחד לה מעות לפני שולחנו), דלא כתב לה (כתובה האי יבם דליכתוב בה נכסים [כמו שכותבים בכתובה]) 'דקנאי' (כבר) ודקנינא (שאני עתיד לקנות) ' (הלכך איכא איבה, דלא סמכה דעתה שלא יאבדו המעות), אבל הכא, דכתב לה 'דקנאי ודקנינא' - אימא סמכה דעתה? - קא משמע לן.

גרשה - אין לה אלא כתובתה:

גרשה - אין (הוא דאמרינן 'אין לה אלא כתובה, ואם בא למכור מן השאר ימכור'), לא גרשה - לא (לא ימכור כלום)! קא משמע לן כדרבי אבא [שיותר מכדי כתובתה משועבד לה, אלא כל ירושת אחיו, ואינו רשאי למכור] (דלעיל: אם ישראל הוא מגרשה בגט ומחזירה; ואם תאמר מרישא שמעינן לה, דקתני 'כל נכסיו אחראין' - התם עצה טובה הוא, דהא גבי אשתו נמי תנן הכי, אבל מהך משנה יתירא שמעינן דווקא גירשה, דאי לא - למאי קתני לה? אי משום היא גופה - פשיטא דאין לה אלא כתובתה, אלא ודאי לדיוקא דיליה תנייה: למידק 'הא לא גירשה - לא').

החזירה - הרי היא ככל הנשים ואין לה אלא כתובתה:

'החזירה' מאי קא משמע לן (ביבמה)? תנינא (לה באשתו [כתובות פ"ט מ"ט]): 'המגרש את האשה ומחזירה על מנת כתובה ראשונה מחזירה' (ומאי אולמיה דיבמתו, דאיצטריך למיתנייה)?!

מהו דתימא 'אשתו הוא, דאיהו כתב לה כתובה מיניה, אבל יבמתו - דלא איהו כתב לה (דלית לה כתובה מיניה אלא על נכסי בעלה הראשון) - היכא דגרשה ואהדרה אימא כתובתה מיניה' - קא משמע לן.

אמר רב יהודה: בראשונה היו כותבין לבתולה מאתים ולא למנה מנה (ולא היו משעבדים נכסיהן לאחריות הכתובה), והיו מזקינין ולא היו נושאינן נשים (שלא היו רוצות לינשא להם, אמרו: לכשימות או יגרש - לא נמצא לגבות כלום, שהיו רשין יצניעו מעות של ירושה) עד שבא שמעון בן שטח ותיקן 'כל נכסיו אחראין לכתובתה'.

תניא נמי הכי: 'בראשונה היו כותבין לכתולה מאתים ולא למנה מנה, והיו מזקינין ולא היו נושאיין נשים; התקינו שיהיו מניחין אותה [את דמי הכתובה] בבית אביה; ועדיין כשהוא כועס עליה - אומר לה: "לכי אצל כתובתיך"; התקינו שיהיו מניחין אותה [את דמי הכתובה] בבית חמיה (בבית בעלה). עשירות (שכתובתן מרובה) עושות אותה [את דמי הכתובה] קלות (כמין סל שמנחת על ראשה ונותנת בה פלכיה לאחר שנתמלא הפלך טווי) של כסף ושל זהב, עניות היו עושות אותה עביט (של מימי רגלים) [תוספות: של נחושת]; ועדיין כשכועס עליה אומר לה "טלי כתובתיך וצאי" (לפי שהיתה [הקלטה או העביט] מיוחדת לכך), עד שבא שמעון בן שטח ותיקן שיהא כותב לה "כל נכסי אחראין לכתובתה" (ולא ייחד לה כתובה במטלטליו).

הדרן עלך האשה שנפלו

